

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

**Závěrečná zpráva o řešení
specifického výzkumu pro rok 2013**

**Využití Pesso Boyden terapie při práci
s oběťmi týrání (s akcentem k obětem
domácího násilí)**

za KSocP PdF UHK

předkládá Mgr. Gabriela Slaninová

Závěrečná zpráva projektu specifického výzkumu na rok 2013 – zakázka č. 2124

Název projektu

Využití Pesso Boyden terapie při práci s oběťmi týrání (s akcentem k obětem domácího násilí)

Specifikace řešitelského týmu

Odpovědný řešitel: Mgr. Gabriela Slaninová

Studenti magisterského studia na PdF UHK: Bc. Petra Pidimová

Celková částka přidělené dotace: 68 620 Kč

Postup při řešení projektu

Výzkumné téma se zabývá využitím Pesso Boyden terapie při práci s oběťmi týrání. Pozornost je soustředěna zejména k obětem domácího násilí. Klade si otázky související s konceptem psychologie oběti, s možnostmi pozitivních změn v oblasti sebepojetí (rovina náhledu, prožívání, chování). Zaměřuje se na využití metod práce a principů Pesso Boyden terapie v poradenství, krizové intervenci a psychoterapii ve vztahu k problematice týrání a domácího násilí.

Tento specifický výzkum byl zaměřen na následující dílčí cíle:

- Získání, analýza a interpretace dat o využití metod a principů PBSP při práci s oběťmi týrání a domácího násilí.
- Prostřednictvím kvalitativních metod zjištění zkušeností pomáhajících s jedním z přístupů zaměřených na práci s tělem u obětí agresivního chování.
- Zjištění možného kontextu setkání s týráním a násilím v primární rodině a následným výběrem partnera.
- Představení specifik práce PBSP se sebepojetím oběti.
- Poukázání na možnosti využití principů PBSP sociálními pedagogy, jakožto odborníky z řad pomáhajících profesí. Nastínění cesty pozitivního působení sociálních pedagogů např. v roli krizového pracovníka, poradce nebo terapeuta při práci s oběťmi týrání a domácího násilí.
- Začlenění výsledky výzkumného šetření do sylabů předmětů Výchovné poradenství, Krizová intervence, Práce s klientem, Úvod do psychoterapie (teoretické ukotvení a praktický nácvik technik práce s klientem v rovině modelových situací).

Projekt se soustředil na výše uvedené cíle v tomto časovém sledu – viz tab. č. 1.

Tabulka č. 1: Časový harmonogram

březen 2013	vytvoření pracovního týmu, rozdělení zodpovědností za oblasti, výběr a vytvoření metody vhodné pro získání požadovaných údajů
duben 2013	pilotní nasazení zvolené metody, její další specifikace a doplnění na základě potřeby, terénní šetření
květen - červen 2013	analýza získaných dat z rozhovorů
červen – září 2013	analýza získaných dat z kazuistik zpracování příspěvků na konferenci ICEPSY 2013
září – listopad 2013	prezentace dílčích závěrů a zkušeností na konferencích a seminářích
listopad 2013	aplikace získaných námětů do sylabů vybraných předmětů
prosinec 2013	závěrečná zpráva

Na oslovení pomáhajících pracovníků, sběru a analýze dat se nemalou měrou podílela spoluřešitelka Bc. Petra Pidimová z řad studentů PdF.

Projekt vycházel z obsahové analýzy dostupných pramenů a odborné praxe – především z oblastí poradenství, krizové intervence a psychoterapie, přičemž kritériem výběru byla problematika traumatu, domácího násilí a Pessa Boyden přístupu jako možnosti pomoci obětem násilí. V první fázi projektu byli osloveni (elektronickou formou a osobně) odborníci z pomáhajících profesí, kteří pracují s oběťmi týrání a domácího násilí – podmínkou byla praxe (min. 10 let) v poradenství, krizové intervenci a psychoterapii, dále ukončený výcvik v Pessa Boyden psychomotorické terapii (dále PBSP) a praktikování PBSP při práci s traumatizovaným klientem. Cílem bylo zjištění zkušeností pomáhajících pracovníků s využitím PBSP při práci s oběťmi týrání a domácího násilí. Dále byl zjišťován kontext osobní historie klienta a tématu domácího násilí, resp. tendence oběti „využít“ či opakovat zažitou zkušenost při výběru partnera. Rovněž jsme pozornost soustředili k tématu sebepojetí – zejména k možnosti pozitivních změn v oblasti sebepojetí v průběhu PBSP práce s oběťmi. Bylo realizováno pět rozhovorů. Jako metoda analýzy dat byla zvolena interpretativní fenomenologická analýza (dále IPA). Zkušenosti pomáhajících pracovníků s využitím PBSP při práci s traumatizovaným klientem přinesly zajímavý pohled na teorii traumatu, dokládají osobitý způsob práce s klientem – s akcentem k posilování vědomých funkcí jako bazálního předpokladu porozumění traumatu, základním potřebám, mezerám v rolích. Zejména poslední zmiňované téma – mezery v rolích – si zasluhují další směřování výzkumu. K devízám PBSP jednoznačně patří koncept ideálních figur, který v jiných přístupech není přítomen. Výstupem z tohoto záměru je příspěvek prezentovaný na zahraniční konferenci ICEEPSY v říjnu 2013.

V další fázi výzkumu bylo počítáno s kazuistikami a metodou analýzy dat byla zvolena narativní rekonstrukce příběhu klienta (oběti týrání). Cílem bylo zjištění změn sebepojetí v kontextu týrání a následně pozitivních změn v souvislosti s PBSP přístupem. Zde nás podrobněji zajímala kognitivní, behaviorální a emocionální oblast sebepojetí. Těžili jsme dále z Higginsovy teorie osobních vodítek a z teorie diskrepance v sebepojetí. V průběhu PBSP přístupu byly u traumatizovaných klientů sledovány změny pohledu a chápání sebe sama, změny v oblasti chování a prožívání. Za využití narativní rekonstrukce byly analyzovány čtyři kazuistiky. Z výzkumu vyplývá potenciál PBSP ve vztahu ke změnám v sebepojetí. PBSP přináší tzv. ideální figury, které na symbolické úrovni poskytují zážitek adekvátního uspokojení základních vývojových potřeb. Interakce s ideálními blízkými probíhá jako zážitek v emocionální, fyzické a kognitivní rovině. Dle Pessa, Boyden a Vrtbovské jsou na neurobiologické úrovni prožitky a nové zkušenosti integrovány jako alternativní záznamy implicitní emocionální a explicitní procedurální paměti. Tak se symbolický zážitek stává v paměti jedince rovnocenný reálným zážitkům a zkušenostem jeho osobní historie. Výstupem z tohoto záměru je článek původně plánovaný jako příspěvek na zahraniční konferenci ICIE (EDUHEM) v listopadu 2013.

V listopadu 2013 byly ještě prezentovány dva příspěvky v rámci erasmovského pobytu na Slovensku (UMB) – *Krizová intervence u domácího násilí* a *Krizová intervence – specifika práce s traumatizovaným klientem*. Tyto příspěvky jsou zpracované jako prezentace v ppt. a zazněly v rámci semináře se studenty a akademickými pracovníky a dále na setkání odborníků z praxe a akademických pracovníků, které je každoročně realizováno na UMB. Zde bylo mj. poukázáno na možnosti využití PBSP v oblasti sociální pedagogiky – zejména pak

konceptu základních vývojových potřeb (a jejich saturace vs. deficitů) a teorie traumatu dle PBSP. Dále zde byl podrobněji představen přístup PBSP.

Teorie PBSP, dílčí zjištění a praktické zkušenosti byly dále průběžně (a budou) zařazovány do předmětů Krizová intervence, Práce s klientem, Psychoterapie a Výchovné poradenství – kazuistické semináře, praktický nácvik technik práce s klientem v rovině modelových situací.

Nadále je prohlubována spolupráce s odborníky z praxe (v ČR např. Yvonna Lucká, Luboš Koblíček, Jana Herbst..., v USA Albert Pessó, v Holandsku Barbara Fischer-Bartelmann), kteří dlouhodobě praktikují PBSP při práci s traumatizovaným klientem a sledují aktuální trendy.

Kontrolovatelné výsledky řešení

První kontrolovatelný výsledek projektu SV byl prezentován v rámci zahraniční konference International Conference on Education & Educational Psychology 2013 (ICEEPSY 2013) - Turecko, Antalya, 2.-5.10.2013. Příspěvek *Pessó Boyden System Psychomotor as a method of work with a battered victims* bude dle příslibu pořadatelů konference a dle předchozích zkušeností s již takto publikovanými výstupy zařazen do databáze WoS. Celé znění příspěvku viz příloha A.

Další předpokládaný výsledek nebyl zatím zcela realizován. Byl sepsán a přeložen odborný článek *The Formation of Self-concept and its Changes in the Context of Pessó Boyden System Psychomotor*. Tento článek byl přijat a zařazen do programu na zahraniční konferenci 6th International Conference on Intercultural Education "Education and Health: From a transcultural perspective (Španělsko, Almeria, 7.-9.11.2013). Protože pořadatelé konference nakonec nepotvrdili publikování článku ve WoS, z účasti na konferenci jsme odstoupili a v současné době řešíme publikování příspěvku v některém ze zahraničních časopisů, případně na některé z konferencí, aby byl zajištěn kontrolovatelný výsledek. Celé znění příspěvku viz příloha B.

Dále bylo téma prezentováno v rámci ERASMU na UMB (listopad 2013) – příspěvek *Krizová intervence u domácího násilí* zazněl v rámci výuky a další příspěvek *Krizová intervence – specifika práce s traumatizovaným klientem* byl představen na setkání akademických pracovníků a odborníků z praxe. Byť se nejedná o kontrolovatelný výsledek, byl představen přístup k řešení domácího násilí v ČR s akcentem k aktuální změně legislativy (1.8. 2013) a rovněž byli kolegové podrobněji informováni o možnostech a potenciálu Pessó Boyden přístupu k traumatizovanému klientovi v rámci poradenství, krizové intervence a psychoterapie. V řešení je další spolupráce. Celé znění obou příspěvků k dispozici u řešitelky projektu.

Přehled realizovaných výdajů

V souladu s plánovanými výdaji se podařilo pokrýt náklady na realizaci záměru. Rozpočet byl rozplánován na pokrytí tří oblastí – stipendia studentů podílejících se na realizaci projektu, další náklady a nutné materiální zabezpečení související se záměrem. Původně plánovaná částka na projekt SV činila 48 085 Kč. Tato částka byla navýšena o odměnu pro řešitele výzkumu a stipendium pro studenty. Dále bylo financování projektu navýšeno o 10 000 Kč na kancelářský materiál, případně odbornou literaturu. Částka byla dorovnána o 915 Kč na celkových 67 000 Kč. Poslední navýšení činilo 1620 Kč. Celkový navýšený a

schválený rozpočet projektu SV byl 68 620 Kč. Čerpání přidělených prostředků vzhledem k plánovanému rozpočtu je uvedeno v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Přehled čerpání schválených finančních prostředků

		Plánováno	Výdaje
Osobní náklady (navýšeno 5 000,-)	Odměny Slaninová	5 000	3 700
	Zákonné pojištění DU		333
	Zákonné sociální pojištění		925
Stipendia (navýšeno 3 000,-)	Stipendium Pidimová	8 000	8 000
Materiálové náklady (navýšeno 10 000,-)	Kancelářské potřeby, odborná literatura	12 200	11 940
Další náklady	Konferenční poplatky	11 437	11 529,95
	Ubytování	11 308	13 205
Služby	Překlad textu (anglický jazyk)	5 000	5 460
Cestovné	Letenka	8 000	13 056
Cestovní pojištění			260
Navýšení plošné (1 620,-) +dorovnání (915,-)		2 535	
Diety		5 140	
Kurzové ztráty			212,27
Celkem		68 620	68 621,22

Zdůvodnění čerpání jednotlivých položek

Osobní náklady: odměna pro řešitele (příprava a realizace projektu, příprava a realizace výzkumného šetření, odborných příspěvků, organizace spolupráce se studentkou – spoluřešitelkou SV, spolupráce s odborníky z praxe).

Stipendia: stipendium pro studentku (příprava a realizace výzkumného šetření, spolupráce na tvorbě odborných článků).

Materiálové náklady: kancelářské potřeby byly využity v rámci tvorby a přípravy rozhovorů, přepisu a záznamu kazuistik. Dále byly využity pro prezentaci výsledků šetření a publikační výstupy. Počítáme s nimi dále pro využití při seminářích v rámci výuky. Z této položky byla zakoupena odborná publikace.

Další náklady: prostředky na konferenční poplatky a ubytování byly čerpány v souvislosti s účastí řešitele na zahraniční konferenci ICEEPSY 2013.

Služby: z této položky byl hrazen překlad článku na zahraniční konferenci ICEEPSY 2013. Z původně plánovaných 5000 Kč byla částka na základě žádosti navýšena na 5460 Kč – částka byla přesunuta z navýšených prostředků na kancelářský materiál.

Cestovné: úhrada letenky na zahraniční konferenci ICEEPSY 2013.

Přílohy

A příspěvek ... (ICEEPSY 2013)

B příspěvek ... (zatím nepublikováno)

C výsledná dokumentace o rozpočtu a čerpání prostředků na projekt SV 2013